

C-kurssi syksy 2007

Luento 2: tyypit, rakenteet, makrot
7.9.2006

Luennon sisältö

- n Tyypit
 - int, char, float, double
 - signed, unsigned
 - short, long
- n Vakiot
 - const
- n Rakenteet
 - if, for, while, switch, do-while
 - Syöttö ja tulostus
- n Makrot
 - #define

Yksinkertaiset tyypit

- n int – kokonaisluku
- n char – yksi merkki (c:ssä oikeastaan kokonaisluku)
- n Float, double – reaaliluku (liukuluku)
- n HUOM: ei boolean tyyppiä
 - Käytetään kokonaislukuja
 - 0 on epätosi, FALSE ja
 - kaikki muut arvot tosia, TRUE
- n Tyyppien kokoa (tavuina tai bitteinä) ei taata ympäristöstä toiseen (standardi määrittelee hyväksyttävät minimikoot)

Lisämääreet: int ja char

- n Etumerkki: signed, unsigned
 - unsigned int
 - signed char
- n Kokomääreitä: short, long
 - long char
 - short int
- n Yhdistelmät:
 - signed short int
 - unsigned long int

Merkit

- n Merkit ovat oikeastaan kokonaislukuja
- n Merkistöstä EI saa olettaa mitään
- n Jos haluaa oikeasti tehdä siirrettävää ja kaikissa järjestelmissä toimivaa koodia pitää eksplisiittisesti käyttää tyyppiä
 - signed char tai unsigned char

Kokonaisluvut

- n Rajat otsikkotiedostossa limits.h
- n Yläraja INT_MAX aina ≥ 32767
- n Laitoksen ympäristössä 2147483647
- n -"- SHRT_MAX on 32767 (signed short int)
- n Kaikenkokoisille kokonaisluvuille on omat maksimi- ja minimiarvot
- n Kokonaislukuja käytettäessä voi kertoa tyyppin kirjaimella arvon jälkeen (U, L)

`sizeof(short) <= sizeof(int) <= sizeof(long)`

Otsikkotiedosto limits.h

- n Siirrettävyyden vuoksi tyyppien maksimikoot määritelty erillisessä tiedostossa – voivat vaihtua
- n Laitoksen ympäristössä otsikkotiedostot ovat hakemistossa /usr/include/
- n Otsikkotiedostot liitetään omaan ohjelmaan esikäntäjän ohjauskomennolla:
`#include <limits.h>`

Reaaliluvut

- n float
- n double
- n long double

- n Otsikkotiedostossa float.h on koot ja rajat

```
sizeof(float) <= sizeof(double) <= sizeof(long double)
```

Tyypimuunnoksia

Jos lausekkeen operandit ovat erityyppisiä, niin c:ssä tehdään automaattinen tyypimuunnos laskutoimitusta varten aritmeettisten tyyppien välillä. Aina pienemmän tarkkuuden omaava tyyppi muunnetaan tarkemmaksi tyypiksi seuraavasti:

- int ja char
- unsigned
- long
- unsigned long
- float
- double
- long double

Eksplisiittinen tyypimuunnos

- n C:ssä voi muuttujan arvon tyyppiä vaihtaa lausekkeessa määreellä **(uusityyppi)mt ja**
- Tämä voi olla jopa välttämätöntä
- Vakioarvojen tyypitys U ja L määreillä

```
int x; char merkki = 'a';  
float c, f;  
x = merkki + 17;  
c = (5/9)*(f-32); /* arvo on 0 !! */  
c = ( (double)5/9 ) * (f-32);
```

Errors

Ylivuoto

Kahden positiivisen kokonaisluvun ylivuodon testaamista ei saa tehdä vertailulla

```
i + j > INT_MAX
```

vaan vertailulla

```
i > INT_MAX - j
```

Miksi?

Luennon sisältö

- n Tyypit
 - int, char, float, double
 - signed, unsigned
 - short, long
- n Vakiot
 - const
- n Rakenteet
 - if, for, while, switch, do-while
- n Makrot
 - #define

programming Guidelines

Tunnuksista

- n Käytä *yhtenäistä* tyyliä nimissä.
- n Nimien pitää olla kuvaavia.
- n Selvyyden vuoksi voit sekoittaa isoja ja pieniä kirjaimia. HUOM: ne ovat merkitseviä:
 - longIdentifier, longest**
- n Vain 31 ensimmäistä merkkiä käytössä
- n (Aikoinaan vain 6 merkkiä erotti)

Vakioiden määrittely

- n Vakiot määritellään kuten muuttujat, mutta niiden määrittely alkaa sanalla `const`
- n Vakioiden nimet kirjoitetaan ISOILLA KIRJAIMILLA (vakiintunut tapa)

```
const float PI = 3.1412;
const int ISO_LUKU = 0xFF7D;
const int TRUE = 1;
const int FALSE = 0;
const char A_KIRJAIN = 'a';
const char [] MJONO = "merkkijonossa on lainausmerkit";
```

Kokonaislukuvakiot

- n Luvun saa syöttää etumerkillä tai ilman
 - Kymmenkantaisena: 1234567789
 - Oktaalina (kahdeksankantaisena): 034 01234567
 - Heksadesimaalina: 0x12ABCDEF
- n Luvun tyyppi määräytyy sen arvon mukaan:
 - Jos mahtuu int tyyppiin
 - o int
 - Muuten jos mahtuu long tyyppiin
 - o long
 - Muuten jos mahtuu unsigned long
 - o unsigned long
 - Muuten määrittelemätön (liian suuri)
- n Tyypin voi myös määrätä kirjaimella U tai L
 - 12U on unsigned int ja 7L on long int

Merkkivakiot ja merkkijonovakiot

- n Merkkivakio `'a' '\065' '\xA6'`
- n Merkkijonovakio `"absdefkkjhaöj"`
- n Merkkivakio talletetaan yhden merkin tilaan (ja se siis on oikeasti numero)
- n Merkkijono talletetaan sen tarvitsemaan tilaan (peräkkäisiä muistipaikkoja) ja loppuun vielä merkkijonon päättävä arvo `'\0'`, vakiona toimii osoitin tähän muistialueeseen!!!

Luennon sisältö

- n Tyypit
 - int, char, float, double
 - signed, unsigned
 - short, long
- n Vakiot
 - const
- n Rakenteet
 - if, for, while, switch, do-while
 - Syöttö ja tulostus
- n Makrot
 - #define

Ehtolausekkeet

- n Looginen AND
- n Looginen OR
- n Ehdollinen lauseke
- n Piikkulauseke

```
e1 && e2
e1 || e2
e1 ? e2 : e3
e1, e2
```

- n Käytä sulkuja selkeyttämään lausekkeita

Errors

Assosiativisuus

n lauseke
 $a < b < c$

n tulkitaan
 $(a < b) < c$

n ja sen merkitys on eri kuin lausekkeen
 $a < b \ \&\& \ b < c$

Evaluointi-järjestys

Samalla rivillä samanarvoisia

<ul style="list-style-type: none"> Aritm. operaatiot { + - Bittisiirrot vasen ja oikea { << >> suuruusvertailut { < <= > >= == != Bittiverailut { & ^ and { && or { Ehdollinen vertailu { ?: sijoitukset { *= /= %= += -= <<= >>= &= != ^= 	<pre> () [] . -> ! ~ - ++ -- & * (tyyppi) sizeof * / % + - << >> < <= > >= == != & ^ && ?: *= /= %= += -= <<= >>= &= != ^= </pre>
--	---

Errors

Vältä virheitä

u $i = 8$ on ihan eri asia kuin $i == 8$

u Tarkista rajat (vältä 'off by one')

u Huomaa että nämä eivät ole loogisia vertailuja!!!

```
e1 & e2
e1 | e2
if(x = 1) ...
```

programming Guidelines

Tyylistä

n Älä laita välilyöntiä seuraaviin :

```
-> . [] ! ~ ++ -- -(etum.)
* (osoitin) &
```

n Yleensä erota seuraavat välilyönneillä:

```
= += ?: + < &&
+ (yhteenl.) ja vastaavat
```

```
a->b      a[i]      *c
a = a + 2;
a = b + 1;
a = a+b * 2;
```

Lauserakenteet

n Ehto

```
if (ehto) lause;
else lause;
```

n Toistot

```
if (ehto) { useita lauseita }
else { useita lauseita }
```

for (;) lause

while (1) { lauseet }

do { lauseet } while (ehto);

n Toistojen keskeytys

- Break - hyppää toistoa seuraavaan lauseeseen
- Continue - hyppää seuraavalle kierrokselle
- Näissä ei saa olla nimeä!! (vrt. Java)

Break - käyttö

```
while (1) {
printf("anna kaksi lukua a ja b, a < b:");
if (scanf("%d%d", &a, &b) == 2)
break;
if (a < b)
break;
...
}
/* break jatkaa suoritusta tästä */
```

Tässä on tyyppillisiä c:n piirteitä

- ikuinen toisto while(1)
- virheetarkistus !!
- tulostus ja syöttö käyttäen standardifunktioita

Poistuminen syvästä rakenteesta

n Poistuminen useamman tason yli silmukassa on tehtävä goto -lauseella

```
for(i = 0; i < length; i++)
  for(j = 0; j < length1; j++)
    if(f(i, j) == 0)
      goto done;
done:
```

n Break jatkaisi ulomman silmukan seuraavaa kierrosta!

Valinta: switch esimerkkiohjelma

```
.. /* ohjelman alkuosa ja muuttujien esittelyt */
Printf("Syötä korkeintaan %d merkkiä\n", LIMIT);
For (i = 1; i <= LIMIT; i++) {
  if ( (c=getchar()) == EOF)
    break; /* tiedosto loppui CTRL-D -merkki */
  switch (c) {
  case ' ': valil++;
            break;
  case '\t': tabul++;
            break;
  case '*': tahti++;
            break;
  default : if (c>='a' && c<='z')
            pienia++;
  }
}
... /* täällä voidaan sitten vaikka tulostaa */
```

```
/* Program that reads two integer values, and
 * outputs the maximum of these values.
 */
```

```
#include <stdio.h>
```

```
int main() {
  int i, j;
```

```
  printf("Enter two integers:");
  if (scanf("%d%d", &i, &j) != 2) {
    fprintf(stderr, "wrong input\n");
    return EXIT_FAILURE;
  }
```

"Lue
kaksi
lukua"

```
  printf("Maximum of %d and %d is %d\n",
         i, j, i > j ? i : j);
  return EXIT_SUCCESS;
}
```

programming Guidelines

Control Statements

Tämä toisto

```
while(expr != 0)
  statement;
```

on identtinen tämän kanssa

```
while(expr)
  statement;
```

Miksi?

Kirjan esimerkki 4.4

```
/* Example 4.4
 * Read characters until "." or EOF and
 * output
 * the ASCII value of the largest input
 * character.
 */
#include <stdio.h>
int main() {
  const char SENTINEL = '.';
  int aux;
  int maxi = 0;
```

```
printf("Enter characters, . to terminate\n");
```

```
while(1) {
  if((aux = getchar()) == EOF || aux == SENTINEL)
    break;

  if(aux > maxi)
    maxi = aux;
}
```

Idiom? (sanonta)

```
printf("The largest value: %d\n", maxi);
return EXIT_SUCCESS;
}
```

\dioms

Lue merkkejä loppumerkkiin asti yksi kerrallaan

```
while(1) {
    if((aux = getchar()) == EOF || aux == SENTINEL)
        break;
    ...
}
or:
while(1) {
    if(aux = getchar()) == EOF)
        break;
    if(aux == SENTINEL)
        break;
    ...
}
```

\dioms

Lue kokonaislukuja

```
while(1) {
    if (scanf("%d", &i) != 1 ||
        i == SENTINEL)
        break;
    ...
}
```

Syöttö ja tulostus lyhyesti

n Merkki kerrallaan

```
int getchar()
int putchar(int)
```

n Muotoiltuna

```
int scanf("format", &var)
int printf("format", exp)
```

```
/* File: ex1.c
 * Program that reads a single character and
 * outputs it, followed by end-of-line
 */
```

```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
```

HUOM: Nämä otsikkotiedostot
tarvitaan funktioiden käyttöä varten

```
int main() {
    int c; /* chars must be read as ints */

    if ((c = getchar()) == EOF)
        return EXIT_FAILURE;
    putchar(c);
    putchar('\n');

    return EXIT_SUCCESS;
}
```

Kokonaislukujen muotoilukomennot

Kokonaislukujen muotoilussa käytetään seuraavia määreitä:

d	etumerkillinen kokonaisluku
ld	long decimal
u	etumerkitön kokonaisluku
o	oktaali (kahdeksankantainen)
x, X	heksadesimaali (kuusitoistakantainen)

```
printf("%d%o%x", 17, 18, 19);
```

Reaalilukujen muotoilukomennot

Reaaliluvuille käytetään seuraavia ohjauksia
(oletustarkkuus on 6):

f	[-] ddd.ddd
e	[-] d.ddddd{sign}dd
E	[-] d.dddddE{sign}dd
g	fe (vain lyhyempi)
G	FE

```
printf("%5.3f\n", 123.3456789);
printf("%5.3e\n", 123.3456789);
123.346
1.233e+02
```

Merkkien ja merkkijonojen muotoilu

Merkkejä ja merkkijonoja muotoillaan seuraavasti:

c merkki
s merkkijono

```
printf("%c", 'a');  
printf("%d", 'a');  
  
printf("This %s test", "is");
```

scanf() - paluuarvot

`scanf()` palauttaa arvonaan luettujen alkioiden määrän ja EOF, jos yhtään alkioita ei saatu luettua ennen tiedoston loppumista.

Esimerkiksi `scanf("%d%d", &i, &j)`

voi palauttaa seuraavat arvot:

2 Jos molemmat luvut onnistuivat
1 Jos vain i saatiin luettua
0 jos luku epäonnistui kokonaan
EOF jos tiedosto päättyi.

idioms

Pyydä ja lue yksi merkki

```
printf("Enter integer: ");  
if(scanf("%d", &i) != 1 ) ...  
/* error, else OK */
```

Lue kaksi kokonaislukua

```
if(scanf("%d%d", &i, &j) != 2 ) ...  
/* error, else OK */
```

Makro

- n Esikääntäjän ohjauskomennoilla voi määritellä makroja
- n Makro on tunnus, joka korvataan sisällöllään ohjelmakoodiin ennen varsinaista käännöstä
- n HUOM: Koko loppurivi on korvaava arvo!

```
#define MAKSIMI 30  
#define NIMI "Oiva Ohjelmoija"  
#define TRUE 1  
#define FALSE 0
```